

očistijo in da nekoliko več (desetinko več) kakor navadno sejejo, da lanišče bode dovolj gosto.

Ker ne vemo, od katerega trgovca je Štajarska kmetijska družba prejela Rusovsko seme, zato ne vemo, ali to, kar velja od njega, velja tudi od tistega, ki ga je Kranjska družba kupila. Vsakako pa bodo tudi gospodarji Kranjski prav zadeli, ako ne prezró gori navedenega priporočila, da seme pred setvijo dobro očistijo in ga nekoliko gosteje sejejo.

Zarad pokončavanja gosenic.

Mehka letošnja zima je bila gosenčini zalegi jako ugodna; bati se je tedaj, če tudi vremenska uima nam ne pokonča obilega sadnega pridelka, da ga veliko veliko požró gosenice, ki so začele že gnjezda svoja zapuščati, in se po vejah razhajati. Predstojnik kmetijske podružnice Kirchbachske na Štajarskem priporoča zato petroleum, s katerim se mu je lani posrečilo, omenjenega mrčesa veliko in zdatno pokončati. Celo gosenično gnjezdo naj se s peresom, pomočnim v petroleum, namaže, in pri tej priči so gosenice mrtve — pravi gosp. Grabner. To pa se mora zarano zjutraj zgoditi.

Gospodarske novice.

* *Kupčijska novica.* — Vinska kupčija — tako piše „Slov. Gosp.“ iz Štajarskega — se vendar enkrat začne bolj živo gibati. Iz več strani poizvemo, da je cena vinu nekoliko poskočila, ker se začenjajo bolj pogosto kupci glasiti. V Ptujju se posebno dobro prodaja staro vino od leta 1873., 1874., 1875. V Mariboru plačujejo novo vino po 70–115 gold. in še dražje, v Konjicah pa po 80–90 gold. Tudi Hrvatsko in Ogersko vino pridobiva po ceni. V Szesardu so skoro vse vino poprodali. Iz Veršeca v Banatu so letos posebno veliko vina prodali na Poljsko in Rusko. Čudno je to, da med tem Nemci in Francozi tožijo, da nimajo vinskih kupcev toliko, kakor poprej. Zadnji čas so jim začela italijanska vina kupčijo motiti. — Iz Kalifornije v Ameriki so pripeljali v Evropo posebno na Angleško veliko žita; vsled tega je cena povsod nekoliko padla, zlasti pri pšenici in rži, ječmen in koruza pa dobivata povsod boljšo ceno, zlasti na Dunaju. — Druga kupčija na pr. s klavno živino, z lesom, volno itd. večidel stoji, ali se le slabo giblje. — Setva se kaže po vsej Avstriji lepa, in tudi trs je zimo večidel srečno preстал.

Podučne stvari.

Nekaj o potresih.

Ker je bilo zadnji čas z več dežel slišati o potresih in smo jih tudi mi čutili, naj „Novice“ nekoliko spregovoré o tej naravni prikazni.

Od vseh naravnih prigodjajev, ki so organskemu življenju, posebno pa človeku in njegovim delom sovražni, ni ga tako strašnega, kakor potres. V malo sekundah ali minutah je v stanu mesta, cele pokrajine spremeniti v prah in razvaline, pokončati ljudi na tisoče.

Za glavni vzrok velja od časa pl. A. Humboldta sploh nasprotnost (reakcija) ognjena tekočega zemeljnega jedra proti trdi skorji naše zemlje. Ako skozi luknje in špranje te skorje voda tako globoko pririje, da pride do vročega kamenja ali celó stopljene tvarine, se spremeni v sopar (par); ta si išče izhoda in ga tudi najde po razpoklinah zemlje. Če se veliko tacega sopara naredí, je to vzrok potresa.

Na ta način nastane največ potresov. Vendar utegnejo še drugi vzroki krivi biti temu, na pr. raztopljivo kamnino, kamnito sol, gips itd. utegne voda sprati, da nastanejo podzemeljske votline; v take se vdere skalovje in napravi krajin potres. Ako se plini (gazi) nagloma razprostró, se godí enako, kakor pri vodenem soparu.

Po teh vzrokih je tudi potres različen: ali se pomika horizontalno naprej preko manjših ali večih širjav, celó delov svetá, ali pa gré od enega središča na vse kraje kakor radiji krogle. V zadnjem slučaju se bo potres na površji zemlje najmočnejše čutil ravno tam, kjer je spodej potres nastal. Čim dalje od tega kraja, tem manj se bo čutil.

Zemlja se dalje utegne tresti ali tako, kakor da bi jo kdo suval, ali se neprenehoma majati, ali pa vrtiti. Dolgost potresa je različna, od malo sekund do več mesecev. Potres v Kalabriji se je pričel 5. svečana 1783. leta, končal pa se še le 1786. leta. Razširil se je čez 65 geografičnih milj, prvo leto je bilo čutiti čez 1000 stresov, med njimi 500 prav hudih. Mesto Cumana je bilo 21. oktobra 1766. leta v malo minutah popolnoma razsuto, tla pa so se po tem tresla še celih 14 mesecev. Potres v novem Madridu v Missouri-ju (1811. l.) je trajal skoro dve leti in se razširil po velikem delu severne Amerike.

Najstrašnejši potres je bil 1693. leta v Siciliji, razdjal je Katanijo in 49 drugih krajev, pokončal več ko 60.000 ljudi. Znani potres v Lisabonu na Portugalskem (1. novembra 1755. l.) je bil razširjen čez več ko 13. del vsega površja zemlje.

Najredkeji so vrtivni ali krožni potresi, pa so tudi najnevarnejši. Pri njih je čudna prikazen ta, da se reči same ob sebi sučejo, a se vendar ne prekucnejo. Gori omenjeni potres v Siciliji je bil tak. V Kataniji so se stebri, drevesa, celó zidovje, od južno-zapadne strani zasukali proti vzhodni. Cela zemljišča so bila prevržena, tako da so svoje prostore zamenila z drugimi.

Tudi potresi, pri katerih se zemlja tako stresa, kakor če bi kdo ob njo tolkel, so včasih strašni. Navadno prihaja sunek kolikor toliko navpik od zdolej proti vrhu in dela kakor da bi se tam smodnik vžgal. Hiše se večkrat mahoma vderó ali razrušijo. Leta 1797. je bilo mesto Riobamba po takem potresu razdjano, v malo sekundah je bilo v razvalinah. Tramove, celó človeška trupla je vrglo več sto čevljev visoko na bližnji holmec.

Najmanj nevaren je potres, ob katerem se zemlja včasih daleč na široko ziblje, kakor valovi. Pl. Aleksander Humboldt je skušal po teh zibljajih zmeriti naglost potresov in našel, da znaša po 7 milj na minuto. Poznejši opazovalci so mogli spoznati le po 3 milje naglosti; tedaj ni vedno enaka in se ravna gotovo po trdnosti in vlažnosti kamenja, po katerem gre potres.

Po večletnem opazovanju se je pokazalo, da so o vsakem času leta potresi na raznih krajih zemlje, da ob enem nastanejo po krajih, ki so daleč drug od drugega, da so jeseni in pozimi mnogo bolj pogosti, ko spomladi in poleti.

Čudna, zeló strašljiva prikazen se pridruži včasih k potresom, zamolklo podzemeljsko bobnenje. Včasih ni posebno glasno, večkrat ga celó ni, sém ter tje pa nastane strahovito rujošenje, prav peklenk ropot. Zdaj vriši, kakor da bi se hotela pod nami vsuti grozna nevihta, zdaj ropoče kakor rožljanje verig. Tak podzemeljski grom je bilo včasih slišati po več tednov, pa ni bilo čutiti potresa, na priliko gromenju podobno tu-